

PROFESOR GAETANO PLATANIA Z UNIVERSITÀ DEGLI
STUDI DELLA TUSCIA W VITERBO DOKTOREM *HONORIS
CAUSA* UNIwersYTETU JAGIELLOŃSKIEGO
(KRAKÓW, 22 CZERWCA 2011 ROKU)

22 czerwca 2011 roku w Auli Collegium Maius Uniwersytetu Jagiellońskiego odbyła się uroczystość nadania godności doktora *honoris causa* Uniwersytetu Jagiellońskiego Profesorowi Gaetano Platanii z Università degli Studi della Tuscia w Viterbo. Z inicjatywą uhonorowania wybitnego włoskiego badacza dziejów Rzeczypospolitej i kontaktów polsko-włoskich w dobie nowożytnej wystąpiła grupa profesorów z Wydziału Historycznego UJ. Na prośbę Senatu Uniwersytetu Jagiellońskiego opinie o dorobku naukowym i organizacyjnym kandydata przedstawili ks. bp prof. dr hab. Jan Kopiec z Uniwersytetu Opolskiego i prof. dr hab. Wojciech Tygielski z Uniwersytetu Warszawskiego. Obszerne i jednoznacznie pozytywne recenzje zostały przyjęte przez senaty obu wspomnianych uczelni. Na ich podstawie Senat Uniwersytetu Jagiellońskiego na posiedzeniu w dniu 17 listopada 2011 roku postanowił przyznać włoskiemu uczonemu godność doktora honorowego.

Profesor Gaetano Platania studia wyższe ukończył na wydziale Lettere e Filosofia w Università degli Studi di Roma „La Sapienza” w zakresie historii. Po uzyskaniu stopnia doktora w roku 1970 rozpoczął wykłady na uniwersytecie w Salerno, a następnie w latach 1980–1997 w Università degli Studi w Udine, początkowo jako *professore incaricato*, a następnie *associato*.

W 1997 roku otrzymał katedrę historii na Facoltà di Lingue e Letterature Straniere w Università degli Studi di Tuscia w Viterbo, a niedługo później uzyskał tytuł profesora zwyczajnego. Na tym uniwersytecie pełnił dwukrotnie (w latach 1996–1999 oraz 2004–2007) funkcję dyrektora Istituto di Scienze Umane e delle Arti oraz dwukrotnie (w latach 1999–2003 i 2007–2011) stanowisko dziekana Facoltà di Lingue e Letterature Straniere Moderne.

Zainteresowania badawcze prof. Gaetano Platanii obejmują głównie dzieje Polski w XVII i XVIII stuleciu i jej kontaktów ze Stolicą Apostolską oraz historię Europy Środkowej i Wschodniej w epoce nowożytnej. Wiele jego prac dotyczy panowania Jana II Kazimierza Wazy, Michała Korybuta Wiśniowieckiego i Augusta II Mocnego. Szczególne miejsce w twórczości Profesora zajmuje postać króla Jana III Sobieskiego, jego elekcja oraz polityka zagraniczna, a zwłaszcza kontakty z Francją Ludwika XIV i monarchią Habsburgów. Jego badania obejmowały również losy członków rodziny królewskiej oraz ich podróży po Europie, w tym do Italii.

Profesor Gaetano Platania jest autorem 17 książek, około 100 rozpraw i artykułów naukowych oraz redaktorem kilkunastu prac zbiorowych. Do najważniejszych

publikacji poświęconych kontaktom polsko-włoskim należą m.in. obszerne monografie: *Gli ultimi Sobieski a Roma. Fasti e miserie di una familia reale polacca tra Sei e Settecento (1699–1715)* (1989), *Venimus, vidimus et Deus Vicit. Dai Sobieski ai Wettin. La diplomazia pontificia nella Polonia di fine Seicento* (1992), *Rzeczpospolita, Europa e Santa Sede, fra intese ed ostilità, Saggi sulla Polonia del Seicento* (2000), *Viaggi, mercatura e politica. Due lucchesi nel regno dei Sarmati europei nel XVII secolo: Pietro e Tommaso Talenti* (2003).

W dorobku naukowym Profesora Gaetano Platania ważne miejsce zajmują znakomite edycje źródłowe, m.in. *Polonia e Curia Romana. Corrispondenza del lucchese Tommaso Talenti segretario intimo del Re di Polonia con Carlo Barberini protettore del regno (1681–1693)* (2004) oraz opublikowane w 2011 roku *Corrispondenza di Giovanni III Sobieski Re di Polonia con Carlo Barberini protettore del regno*. Cechą charakterystyczną i wyróżniającą wszystkie publikacje Profesora jest to, że są one rezultatem wnikliwych i dogłębnych badań materiałów archiwalnych, znajdujących się głównie w Archivio Segreto Vaticano, Archivio di Stato di Roma, Archivio della Congregazione di Propaganda Fide oraz w archiwach Wenecji i Lukce. Charakteryzując osiągnięcia naukowe Doktora Honorowego, ks. bp prof. dr hab. Jan Kopiczek w swej recenzji napisał m.in.:

jest on wytrawnym znawcą archiwów watykańskich, włoskich i polskich, z dostojnym Archivio Segreto Vaticano na czele. Porusza się wprawnie po dokumentacji pozostawionej przez ludzi i instytucje dawnych epok. Świetnie wydobywa ich właściwe przesłanie, co jest najtrudniejszym zadaniem historyka. W tym prof. Platania może być mistrzem i przewodnikiem.

Bezpośrednie kontakty włoskiego uczonego z polskimi ośrodkami naukowymi rozpoczęły się ponad 30 lat temu. Wtedy to, m.in. pod wpływem ówczesnego rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego, prof. Józefa A. Gierowskiego, obecny doktor honorowy zdecydował się poświęcić badaniom nad dziejami Rzeczypospolitej w epoce nowożytnej i jej związkami z państwami włoskimi i Stolicą Apostolską. W 1980 roku prof. Gaetano Platania był jednym z inicjatorów nawiązania współpracy między Uniwersytetem Jagiellońskim a Uniwersytetem w Udine, w którym wówczas wykładał. Jednym z rezultatów tych kontaktów było m.in. stworzenie serii wydawniczej „Studia Italo-Polonica”. Podjęte wówczas działania zaowocowały zarówno różnorodnymi przedsięwzięciami naukowymi i badawczymi, jak i licznymi osobistymi kontaktami doktora honorowego z polskimi uczonymi, nie tylko ze środowiska krakowskiego, m.in. ze wspomnianym prof. Józefem Gierowskim, którego prof. Gaetano Platania uważał za swego mistrza i wielokrotnie podkreślał, że to właśnie pod wpływem tego wielkiego uczonego wykryły się jego własne zainteresowania badawcze.

W minionych latach prof. Gaetano Platania wielokrotnie uczestniczył w konferencjach naukowych organizowanych przez Instytut Historii UJ, odbywał kwerendy w krakowskich bibliotekach i archiwach. Jednocześnie kierował na Uniwersytet Jagielloński swych studentów i doktorantów zainteresowanych historią i kulturą Polski.

Dzięki ogromnemu osobistemu zaangażowaniu i zapałowi włoskiego uczonego w marcu 1997 roku przy Facoltà di Lingue e Letterature Straniere Moderne w Viterbo powołano Centro Studi sull'Età dei Sobieski e della Polonia Moderna, a kierowanie nim powierzono właśnie prof. Platania. Jako dyrektor tegoż instytutu skupił

wokół siebie zastęp młodych włoskich badaczy zainteresowanych problematyką historii Europy Środkowo-Wschodniej, a szczególnie Polski nowożytnej. W ciągu minionych lat Profesor zorganizował m.in. 10 konferencji naukowych, poświęconych ważnym problemom dotyczącym dziejów Polski i Europy Środkowej. Działające od kilkunastu lat Centro Studi jest jedynym tego typu ośrodkiem w Italii, którego celem jest ożywienie zainteresowania historią Polski we włoskim środowisku naukowym. Jednym z najważniejszych rezultatów działania tej wyjątkowej instytucji naukowej jest powstanie ponad 100 prac dyplomowych i kilkunastu rozpraw doktorskich, których autorzy podejmowali różnorodne tematy badawcze dotyczące historii Polski. Jak powiedziała w laudacji wygłoszonej podczas uroczystości nadania doktoratu honorowego prof. dr hab. Danuta Quirini-Popławska, „konsekwentne i wieloletnie propagowanie historii i kultury polskiej w Italii zaliczyć trzeba do głównych osiągnięć prof. Platania. Należy on do tej nielicznej grupy europejskich uczonych, którzy wprowadzają wiedzę o Polsce do międzynarodowego obiegu”. W podobnym tonie wypowiedział się w swej recenzji prof. dr hab. Wojciech Tygielski, który nie tylko wysoko ocenił osiągnięcia naukowe doktora honorowego, lecz także nazwał go „jednym z ważnych i wpływowych ambasadorów polskiej kultury”.

Profesor dr hab. Danuta Quirini-Popławska podkreśliła również, że uroczystość nadania doktoratu *honoris causa* Profesorowi Gaetano Plataniu w roku 2011 ma szczególne znaczenie, ponieważ właśnie teraz mija 150 lat od zjednoczenia Italii.

Ważnym obszarem działalności Profesora Platania jest również jego zaangażowanie i pomoc, której udzielał i nadal udziela młodym polskim badaczom w pozyskiwaniu stypendiów i prowadzeniu kwerend w archiwach i bibliotekach włoskich. Działania te miały szczególne znaczenie przed rokiem 1989, kiedy to utrzymywanie wszelkich kontaktów, w tym kontaktów intelektualnych pomiędzy ośrodkami naukowymi i badaczami wywodzącymi się z krajów leżących po przeciwnych stronach żelaznej kurtyny było bardzo utrudnione. Zaslugi prof. Platania w tej materii zostały m.in. podkreślone w uchwale Senatu Uniwersytetu Jagiellońskiego z dnia 17 listopada 2010 roku o nadaniu mu godności doktora *honoris causa*.

W dniu 22 czerwca 2011 roku uroczystości, która zgodnie z tradycją uniwersytecką odbyła się w Auli Collegium Maius, przewodniczył rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego prof. dr hab. Karol Musioł. Uczestniczyli w niej dziekani wszystkich wydziałów Uniwersytetu, członkowie Rady Wydziału Historycznego oraz recenzenci i zaproszeni goście.

Dziękując za otrzymane wyróżnienie, Doktor Honorowy w ciepłych słowach mówił o swoich związkach z Uniwersytetem Jagiellońskim i ze skupionymi wokół niego badaczami. Wspominał o swoich osobistych kontaktach z historią oraz kulturą Polski, z naszym krajem, a z Krakowem w szczególności, o prowadzonych od ponad 40 lat badaniach nad dziejami Polski w XVII wieku i o przebogatych materiałach znajdujących się w zbiorach rękopiśmiennych w Archivio Segreto w Rzymie. Przypomniął o trwających od stuleci związkach Italii z Polską, a głównie z Krakowem i jego środowiskiem intelektualnym. Wyraził również radość z tego, że nawiązane przed wiekami relacje będą obecnie przyjmować nowe formy odpowiadające zmieniającym się czasom.

Wojciech Mruk